

HİZMET SUNUMUNDAN HUKUKİLİK BOYUTUNA: 6360 SAYILI KANUNA AİT AKADEMİK ELEŞTİRİLER

Emre EKİNCİ*

Öz

30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun, idari, siyasi ve mali konularda tartışma alanı ortaya çıkarmıştır. Kanunun tasarı aşamasından bugüne kadar olan süreci değerlendiren akademik çalışmaların incelenmesi bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu doğrultuda fazla sayıdaki yayın ve belgenin kapsamlı bir sentezine ulaşılmasında literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın temel amacı, 6360 sayılı Kanun ile ilgili belli başlı konular üzerinde akademik çalışmalardaki olumlu ve olumsuz eleştirilerin tespitini yapmak ve bu tespitler doğrultusunda yerel yönetimler alanındaki çalışmalara katkıda bulunmaktır. Çalışmada; 6360 sayılı Kanun ve kanunun gerekçesi, tüzel kişilikleri kaldırılan belde belediyeleri ve köyler; kanunun kırsal alana, hizmet sunumuna, merkezileşme-yerelleşme konularına, katılım ve demokrasi olgusuna ve mali konular üzerine etkileri; anayasaya uygunluk ile büyükşehir sistemine geçen şehirler konuları çerçevesinde akademik çalışmaların bu konular üzerindeki değerlendirmeleri incelenmiştir. Sonuç olarak konu ile ilgili çok fazla akademik çalışma yapıldığı, genellikle benzer olgular üzerinde tartışıldığı, olumlu olduğu kadar olumsuz da eleştirilerin mevcut olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 6360 Sayılı Kanun, Büyükşehir, Belediye, Katılım, Yerel Yönetimler.

FROM PRESENTATION OF SERVICE TO LEGALITY: ACADEMIC CRITICISM OF THE LAW NO 6360

Abstract

Law No. 6360, which came into force after the local elections of March 30, 2014, has opened areas for discussion on many administrative, political and financial issues. This study aims to examine academic studies evaluating the process from the draft stage of the law until today. Accordingly, the literature review method was used to reach a comprehensive synthesis of many publications and documents. The main purpose of the study is to identify positive and negative criticism in academic studies on major issues related to Law No. 6360, and to contribute to local governments in

* Öğr. Gör., Yozgat Bozok Üniversitesi, Yerköy Adalet Meslek Yüksekokulu, emre.ekinci@yobu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-5101-6059>.

line with these findings. Study; Law No. 6360 and its rationale, municipal municipalities and villages whose legal entities have been removed; the effects of the law on rural areas, service delivery, centralization-localization issues, participation and democracy and financial issues; The evaluation of academic studies on these issues within the framework of the constitutionality and the cities of the metropolitan system were examined As a result, it has been observed that there are a lot of academic studies on the subject in which have generally discussed on similar cases, and there are positive criticisms as well as negative criticisms.

Keywords: Law No. 6360, Metropolitan, Municipality, Participation, Local Governments.

Giriş

Küreselleşme sayesinde hızlı dönüşüm ve değişim, özellikle büyük kentlerde daha fazla hissedilmektedir. Bu değişim, kentleşme sürecini yoğunlaştırmakta; konut, altyapı, içme suyu, ulaşım, trafik, gecekondu, çevre kirliliği gibi sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu gibi sorunların çözülebilmesi ve halkın ihtiyaçlarının yeterli düzeyde karşılanabilmesi için kentlerin nasıl bir yöntem ile yönetilebileceğine ilişkin çalışmalar günümüze kadar ilerleme kaydederek gelişmiştir. Özellikle büyük kentlerin sorun alanlarına devletin çözüm üretmesi beklenmektedir. Türkiye’de 1984 yılından itibaren uygulamaya konulan büyükşehir belediyesi sistemi, ilerleyen senelerde yapısal ve fonksiyonel değişikliklere uğramıştır. 2012 yılında yayımlanan 6360 sayılı Kanun, 30 Mart 2014 yerel seçimleri ile yürürlüğe girerek köklü değişikliklerle beraber uygulama bulmuştur.

6360 sayılı Kanun ile 30 Mart 2014 mahalli idareler seçiminden itibaren geçerli olmak üzere; Balıkesir, Denizli, Aydın, Manisa, Hatay, Malatya, Mardin, Kahramanmaraş, Muğla, Tekirdağ, Şanlıurfa, Van ve Ordu¹ illerinde, aynı isimle büyükşehir belediyeleri kurulmuş ve belediyeleri büyükşehir statüsüne kavuşmuştur (Md. 1). Türkiye’deki tüm büyükşehir belediyelerinin yetki sınırları ilin mülki sınırı ile bütünleştirilmiş, 750 bin nüfus kriterini sağlayan illerin belediyeleri büyükşehir belediyesi olmuştur. Bunlara ek olarak büyükşehir sınırlarındaki İl Özel İdareleri, Belde Belediyeleri ve Köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Büyükşehir belediyesi (BŞB) olan illerde 25 yeni ilçe kurulmuş; bazı illerde ise mevcut ilçeler ve beldeler yeniden yapılandırılmıştır (Yaslıkaya, 2014:4). Özellikle köy ve beldelerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması bazı tartışmalara yol açmıştır.

Kanunun Türkiye’de idari, siyasi, mali, sosyolojik ve yasal anlamda değişimi de beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. Konuyla ilgili akademik yazında, lisansüstü tezlerde, kurumsal raporlarda ve diğer çalışmalarda birçok

eleştiri mevcuttur. Çalışmada bu eleştiriler başlıklar halinde aktarılmıştır. Bu konuda öncelikle 6360 sayılı Kanunun gerekçesi ve kanuna dair genel değerlendirmelere göz atmak gerekmektedir.

1. Yasa ve Yasanın Genel Gerekçesi

6360 sayılı Kanunun genel gerekçesi, Adalet ve Kalkınma Partisinin (Ak Parti) raporunda (2012:9); “yönetim, planlama ve koordinasyon açısından belediye sınırının mülki sınıra genişletilmesi suretiyle en geniş ölçekte hizmet üretebilecek güçlü bir yapıya ulaşmak” olarak ifade edilmektedir. Büyükşehir hizmet alanlarında sunulan hizmetlerin tek merkezden yürütülmesinin, ölçek ekonomisi bağlamında olumlu sonuçlar ortaya çıkaracağı, hizmetlerin daha kaliteli ve hızlı olacağı, az kaynakla daha çok çıktı alınabileceği hedeflenmiştir. Aynı raporda büyükşehirlerde imar bütünlüğünün sağlanacağı yönünde değerlendirmeler de yapılmıştır. Raporda ilçe belediyelerinin üst ölçekli planlar için büyükşehir belediyesi ile görüşülebileceği ve üst ölçekli planlardaki sorununun büyükşehir belediyesi ile çözüme kavuşturulacağı belirtilmiştir.

Kanun maddelerinin önemli bir kısmının yürürlüğe girmesi için, yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının görev süresinin dolması nedeniyle 2014’te yapılacak ilk mahalli idareler seçimi beklenmiştir. 6360 sayılı Kanun ile başta “Büyükşehir Belediyesi Kanunu” olmak üzere birçok kanunda değişiklik öngörülmüştür. Kanunun gerekçesine yönelik ve kanuna yönelik ilk değerlendirmelerden biri Türkiye Belediyeler Birliği Genel Sekreteri Hayrettin Güngör tarafından yapılmıştır. Güngör (2012), Mahalli idarelerdeki yeni değişikliği genel hatlarıyla ortaya koymuş, her bir değişikliği ayrı başlıklar altında değerlendirmiş, yeni büyükşehir belediyelerinde ortaya çıkacak olan değişiklikleri çalışmasında değerlendirmiştir.

Aksu (2012), “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” isimli bilgi notunda 6360 sayılı Kanunun ilk şekli itibariyle ne gibi düzenlemeler içerdiğini kısa ve öz bir biçimde incelemiş ve bazı eleştirilerde bulunmuştur. Aksu’ya göre;

(...) yapılan düzenlemelerle hizmetin vatandaşa en yakından sunulması anlayışından uzaklaşmış, bu yönüyle bürokrasi daha da artırılmış, vatandaşa ilâve yükler getirilmiştir. Bu yaklaşımın katılımcılık anlayışı ile de bağdaşmadığı ortadadır. Bununla birlikte, coğrafi alan belirlemesine ilişkin olarak sözü edilen ‘ölçek ekonomisi’ ve ‘ideal ölçek’ gibi kavramların belirsiz ve tutarsız oldukları anlaşılmakta ve ‘gerçek’ gerekçe olmadıkları izlenimi edinilmektedir (Aksu, 2012).

Bu ifadeye göre yasanın katılım ve demokrasi ile bağdaşmadığı, ölçek ekonomisi gibi kavramların elle tutulur somut bir gerçeği ifade etmediği belirtilmiştir.

Koyuncu ve Köroğlu, “Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme” adlı çalışmada, planlanan Büyükşehir Belediyesi Kanununu ayrı yönlerden değerlendirmektedir. Çalışmada kanun tasarısının halkın görüşünün alınmadan hazırlandığı yönünde bir eleştiri yapılmıştır. Buna ek olarak kanun tasarısının kurumlar üzerinde çok köklü değişikliklere sebep olacağı ve bu değişikliklerin mali açıdan devlete külfet olacağı belirtilmiştir. Ayrıca Koyuncu ve Köroğlu’na göre; “Yasa tasarısı, kırsal katımlı araçlarından ve yerinden yönetim olanaklarından uzaklaştırırken kentlere yeni bir katılım mekanizması, karar almada yeni bir ölçek ve yerindenlik ilkesi açısından yeni bir şey sunmamaktadır” (Koyuncu ve Köroğlu, 2012:8). Çalışmada kırsal alana yapılacak hizmetlerde de kentin öncelikleri karşısında köylerin olumsuz etkilenebileceği; köy halkının daha önce sadece il özel idaresinden aldığı hizmetin artık hem büyükşehir belediyesinden hem de büyükşehir ilçe belediyesinden almasının köye yönelik hizmetlerin bütünlüğünü bozacağı gibi eleştirilerde de bulunmaktadır.

Yerel yönetimlerde bir ölçek arayışının ve yerel yönetimlerin idare edilmesinde bir model arayışının yıllardır süregeldiği, 6360 sayılı Kanun ile getirilen yeni düzenlemelerle bu sürecin yeni bir boyuta geldiği Karaaslan (2012)’in “Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme” adlı eserinde ifade edilmektedir. Karaaslan, çalışmada yapmış olduğu değerlendirmede, yeni Büyükşehir Kanununun ölçek ve model arayışına yeni bir boyut kazandırmasına rağmen kesin çözümler üretmediğine, model ve ölçek uygulamasının uyumunda sorunlar yaşandığına ve bunlara net bir yanıt alınmadığına dikkat çekmiştir.

Çelikyay (2014), yasanın kent yönetimi sistematüğini değiştireceği görüşünden hareketle çalışmada genel değerlendirmelerde ve bazı önerilerde bulunmuştur. İlk olarak yeni büyükşehir olan belediyelerin kanuna kolay uyum sağlamaları nedeniyle yerel yöneticiler, kamu yönetimi uzmanları ve akademisyenler tarafından komisyon oluşturulmasını önermiştir. Komisyonun yeni büyükşehir olan belediyeler ve önceden büyükşehir olan belediyeler olmak üzere iki ana perspektifte konuyu değerlendirmesi gerektiğini de eklemiştir. İkinci olarak kırsal alanda yaşayan halka seminerler aracılığıyla belediye hizmetlerini, hizmetlere ulaşımı ve iletişim konularında bilgi vermek için belediye personeline görev yüklenmesini önermiştir. Kırsal alanda yaşayan halka hizmet sunumunu hızlandırmak için burada görev

yapacak personelin görev tanımlarının ve görevlerinin hızlıca verilmesi gerektiği yönünde önerilerde bulunmuştur.

Kanunun hazırlık sürecinde dünya ölçeğinde bir karşılaştırmanın; hizmetlerin etkililiğine ve verimliliğine ilişkin kapsamlı bir analiz yapılmadığına; Türkiye'deki koşulların bilimsellikten ziyade ekonomik bir bakış açısıyla hareket edildiğine dikkat çeken Zengin (2014), İstanbul ve Kocaeli'nde olumlu sonuçlara ulaşıldığı gerekçesiyle diğer illerde de aynı olumlu sonuçların görüleceği görüşünün doğru olmadığı kanaatindedir.

6360 sayılı Kanun'un Türkiye'ye getirdiği değişiklik ve yeniliklerin incelenmesi ve değerlendirmesi amacıyla kaleme alınan bir diğer çalışma da Çalcalı (2014)'ya aittir. Çalcalı, çalışmasında kanunun getirdiği yeniliklerden bahsetmiş; mahalli idarelerde kurulan yeni birimlere, büyükşehir belediyeleri açısından yaşanan değişikliklere, özellikle de yerel yönetim birimlerinin görevleri, yetkileri ve sorumluluklarında yapılan değişikliklere değinmiştir. Çalışmaya göre yeni kanun ile hizmet alanları değişen ve ilin mülki sınırı ile bütünleştirilen yeni büyükşehirlerin görev ve sorumlulukları oldukça genişlemiştir. Hizmet alanı genişlediği için de yeni büyükşehir belediyelerinin hizmet maliyetleri artacaktır. Olumsuz bu eleştiriye rağmen Çalcalı, bazı olumlu değerlendirmelerde de bulunmuştur. Ona göre; "tahsil edilen genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından aldıkları payın artırılması mali yerelleşme açısından olumlu bir gelişmedir".

6360, büyükşehir, bütünşehir, ölçek ve belediye birleştirme gibi anahtar kelimelerle sosyal bilimlerdeki veri tabanlarının Google akademik gibi internet arama sayfalarından ulaşılan 45 eseri inceleyen Akıllı ve Özaslan, (2015), 6360 sayılı Kanun'a ilişkin kapsamlı bir literatür taraması yaparak belirli konular altında bu kanunun etkilediği alanları araştırmışlardır. 45 temel eserde kanuni düzenlemeye yönelik genel değerlendirmeler, siyasal, idari, mali ve anayasal boyutların değerlendirilmesi, kanun ile büyükşehir olan illerde ve kırsal alanlarda doğuracağı sonuçların değerlendirilmesi gibi belirli temalar oluşturarak akademik çevrenin konulara ilişkin açıklamalarına yer verilmiştir.

2. Tüzel Kişilikleri Kaldırılan Belde Belediyeleri ve Köyler Konusu

6360 sayılı Kanun'a ilişkin literatürde yerel hizmetler anlamında odaklanılan bir diğer farklı konu, turizm sektörünün hâkim olduğu ve turistik faaliyetlerin yoğun olduğu belde belediyelerinin kapatılması konusudur. Bu konu Özsalmanlı ve Pank (2012)'in çalışmasında özellikle turizm potansiyeli bulunan beldelerin kapatılmamaları konusundaki zorunlu durumların ortaya

konulmasının ve koşullar olumlu olursa yasanın ilgili maddelerinde değişim olabileceğinin önerilebileceği tartışılmıştır.

Karataş, Çolak ve Sancar (2014)'ın çalışmasında 6360 sayılı Kanun teknik açıdan incelenmiştir. Çalışmada 6360 sayılı Kanun ile yetki alanları artan, sorumluluk ve hizmet alanları genişleyen büyükşehir belediyelerindeki altyapı sorunları tartışılmıştır. Caddelerde alt yapı sorunlarının olduğu, belirli aralıklarla kazılan yerlerin vatandaşlar tarafından olumsuz karşılandığı konusu tartışılmıştır. Özellikle Altyapı ve Koordinasyon Merkezi'nin etkin bir şekilde kullanılması gerektiği bütün bu sorunların tamamen teknik altyapı kurum ve kuruluşlarının koordinasyon bozukluğundan kaynaklandığı yönünde düşünceler belirtilmiştir.

Kızılboğa Özasan, Akıllı ve Özasan (2014), 6360 sayılı Kanun ile kapatılan belde belediyeleri ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Çalışmada kapatılan Gümüşlük Belde Belediyesi'nin kapatılmasının belediyeden hizmet alan yerel halkın algısı ölçülmüştür. 409 kişiye uygulanan anket sonucunda birtakım değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ankete katılanlardan çoğunluğunun Gümüşlük Belediyesi'nin verimli çalıştığını; fiziki ve mali kaynakların yeterli olduğunu, kaynakların etkin kullanıldığını, kapatıldıktan sonra sorun yaşanacağını düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca belediyenin kapatılmasının gerekçesi olan “verimli hizmet sunamama” görüşünün yöre halkı için geçerli bir neden olmadığı da tespitler arasındadır.

6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin hizmet sunduğu coğrafyayı genişletmiş, ilin mülki sınırı ile bütünleştirmiştir. Büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırlarının genişlemesi birçok farklı makalede tartışma konusu olmuştur. Biricikoğlu ve Duyar (2015)'in çalışmasında bu konu Sakarya Büyükşehir Belediyesi örneğinde hizmetlerde etkinlik ve verimlilik açısından değerlendirilmiştir. Sakarya Büyükşehir Belediyesinde daire başkanları ile mülakat yapılmış ve yasanın etkinlik ve verimliliğe genellikle pozitif yönde katkı yapmasının beklendiği sonucu çıkarılmıştır. Bununla beraber yaşanmakta olan mevcut problemlerin bir geçiş sürecinden kaynaklandığı ve doğal olduğu yönünde genel bir kanı olduğu da çıkan bir diğer sonuçtur.

Köylerin mahalleye dönüşümü kararının o yörede yaşayan vatandaşlar tarafından algılama düzeylerini ölçen akademik çalışma, Ökmen ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Yapılan çalışmada yeni büyükşehir modelinin uygulamaya geçmesinden itibaren yaklaşık bir buçuk yıl içinde Manisa ilinde mahalle statüsüne dönüşen köylerde yaşayan halkın bu değişimden günlük hayatlarında nasıl etkilendikleri ve değişimi nasıl algıladıkları araştırılmıştır.

Araştırma sonucunda vatandaşlar, mahalleye dönüşüm kararını olumlu karşılamamışlardır. Değişimin temelde sadece “tabelanın değişimi” şeklinde olduğu görüşü hakimdir. Sosyolojik açıdan bakıldığında, vatandaşların yine köyde yani kırsal alanlarda yaşamakta olduğu ve kendilerini kentli hissetmedikleri sonucu çıkmıştır. Vatandaşlar aynı zamanda mali yükümlülüklerinin artacağını düşünerek bu duruma olumsuz bakmışlardır (Ökmen ve diğerleri, 2016).

6360 sayılı Kanunun kapatılan belde belediyelerine etkisi bağlamında çalışma yapan bir diğer eser de Belli ve Aydın (2016)'ın çalışmasıdır. Çalışmada kapatılan belde belediyelerinin hizmet sunumunda etkinlik, verimlilik ve temsil sorunsalı üzerinde durulmuştur. Kanun ile kapatılan Önsen Belediyesi'nde kapatılmadan önceki durum ile kapatıldıktan sonraki durum tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada alan araştırması yapılmıştır. Belli ve Aydın'a göre; “Nüfus artıkça hizmet maliyeti düşmektedir. Ancak nüfusun sürekli artması hizmet maliyetini düşürmemektedir”. Alan araştırması kapsamında ortaya çıkan sonuçlara göre ilçe belediyesinde sunulan hizmetlerin kalitesi ve verimliliği belde belediyesinden daha güzel işlemektedir. Temsile ilişkin çok büyük sorunlar olmadığı da çıkarılan sonuçlar arasındadır.

Kanun, temelde belli bir nüfus büyüklüğüne ulaşan şehirlerde büyükşehir belediyeleri kurmak suretiyle hizmetlerde bütünlük sağlamak, etkin ve verimli kamu hizmeti sunmak amacını taşımaktadır (Hergüner, 2017: 632). Bu yasa ile yukarıdaki diğer başlıklar altında da söylendiği üzere mali sistem, imar ve planlama, temsil ve katılım gibi yerel yönetimleri ilgilendiren temel konularda da önemli bazı değişikliklere yol açmıştır.

6360 sayılı Kanun ile yeni büyükşehir olan Trabzon Büyükşehir Belediyesi kurulduktan sonra kapatılan belde belediye hizmet alanlarında sunulan hizmetlerin kalitesindeki değişimi belde sakinlerinin bakış açılarıyla ortaya koymaya çalışan bir diğer çalışma da Hergüner'in “Yeni Büyükşehir Belediyelerinin Hizmet Kalitesine Etkisinin Değerlendirilmesi: Trabzon'dan Bir Vaka Çalışması” adlı eseridir. Çalışmada kapatılan belde belediyelerinde yaşayan 80 kişiye yapılan yarı yapılandırılmış yüz yüze mülakatlar sonucunda; “verimlilik açısından kısmi ilerleme sağlanmasına karşın yerel demokrasinin olumsuz etkilendiği” yönünde bir sonuç tespit edilmiştir (Hergüner, 2017:631). Hergüner'e göre “yerel düzeyde halkı tanımayan ve sorunlarını yakından bilmeyen büyük nüfuslu ve yüzölçümlü büyükşehirlerin, yerel sorunları bilmesi ve çözmesi yasanın vatandaşlar açısından en çok şüpheyi yaklaşılan yönüdür”.

Nitelikleri itibariyle belde belediyeleri, demokrasi teorisi açısından ve yerel yönetimler ve demokrasi ilişkisi açısından oldukça önemlidir. 6360 sayılı Kanun ile belde belediyelerinin kapatılması konusunu temsil, yerellik, katılım ve etkinlik boyutunda ele alan bir çalışmada da Sadioğlu, Dede ve Yüceyılmaz (2017)'in çalışmasıdır. Çalışmada kanundan önce Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı bir belde belediyesi halinde olan yasadan sonra mahalleye dönüşen Değirmendere örneğinde kapatılma konusu, geçmiş ve şu anda görev yapmakta olan belediye idarecileri ile yapılan mülakatlar çerçevesinde analiz edilmiştir. Çalışmaya göre Değirmendere örneğinden çıkan en önemli sonuç, yasayla getirilen yeni sistemde etkinlik ve verimliliğin; demokrasi, yerel kimlik, temsil ve katılımdan daha önemli olduğudur.

Yeni yasanın ortaya çıkardığı yeni büyükşehir modeli ile kapatılan belde belediyelerinde yaşayan halkın konuya ilişkin görüşlerini araştıran bir diğer çalışma da Genç ve Korkın (2017)'in çalışmasıdır. Çalışma, yeni yasayla gelen dönemle beraber Aydın ili Sultanhisar İlçesi'ne bağlı bir belde belediyesi iken 6360 sayılı Kanun ile mahalle statüsüne dönüşen Atça halkının kapatılma kararını nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda Atça'da yaşayan belirli sayıda kişiye anket yapılarak halkın belediyenin kapatılmasına yönelik algılarının negatif olduğu görülmüştür.

3. Hizmet Sunumu Açısından Değerlendirmeler

Kamu hizmetlerinin sunumuna etkilerini değerlendiren çalışmaların büyük bir kısmı, uzak mesafelere hizmet götürmenin hizmetlerin etkin ve verimli sunumunu olumsuz etkileyebileceği görüşündedir. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne (TMMOB) göre yeni büyükşehir sistemiyle büyükşehir ilçe belediyesi konumuna gelen belediyelerin büyük bir kısmının nitelikli teknik personel ve donanım açısından güçsüz oldukları değerlendirildiğinde, geniş ölçekli bir alana hizmet sunmalarının zor hatta imkânsız olduğu belirtilmiştir (TMMOB, 2012).

Özer (2013), çalışmasında yerel yönetimler reformu ile oluşan değişiklikleri ve bu değişikliklere olan eleştirileri araştırmıştır. 6360 sayılı Kanun ile getirilen yeni düzenden beklenen belediyelerin daha etkin ve kaliteli hizmet sunmalarıdır. Ancak beklenen ile pratikte yaşanan pek örtüşmediğinde hizmetten doğrudan etkilenen vatandaş için durum kötüleşmektedir. Çalışmada, büyükşehir belediyelerinin şehrin makro ölçekte yaptıkları planlama ve yatırımları gerçekleştirme hedefinin dışında yetkilerle donatılmasının merkezileşmeye yol açacağı endişesinden bahsedilmektedir. Aynı zamanda bu durumun yerleşme ilkesine de aykırılık teşkil edeceği de çalışmada belirtilmiştir.

6360 sayılı Kanun'a yönelik eleştirel bir çalışma da Keleş (2017) tarafından yapılmıştır. Keleş'e göre İstanbul ve Kocaeli'nde uygulanan hizmet sınırı uygulamasının diğer şehirlerde başarılı bir şekilde uygulanacağı yaklaşımı yanlış bir yaklaşımdır. İlgili çalışmada, anayasal bir yerinden yönetim kuruluşu olan köyün sadece bir yasa ile tüzel kişiliğinin kaldırılmasının yanlış olduğu yönünde de değerlendirmelerde bulunulmuştur. Özellikle köyün tüzel kişiliklerinin kaldırılmasından önce köy halkına danışılıp başvurulmamasının Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na da aykırı olduğu belirtilmiştir.

4. Kırsal Alan Üzerine Etkileri

Çiftçi ve Tomar (2013), çalışmalarında eskiden tarım arazisi olan toprakların yeni yasa ile belediyelerin yetki alanı içerisinde olmasını eleştirmektedirler. Çalışma, İzmir örneğinde yasanın kırsal alana etkilerini değerlendirmiştir. Bu kapsamda kırsal kesimin planlanmasının tarımsal üretimin de planlanması demek olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle imar mevzuatı ve planlama pratiğinin yetersiz olacağı; Tarım ve Orman Bakanlığı'nın (Eski adı Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı) belediyenin planlama yetkisinde olan ve tarımsal üretim yapılan arazilerde etkin olup olmayacağını tartışılması gerektiği dile getirilmiştir. Çiftçi ve Tomar'a göre tarımsal arazilerin imar baskısına maruz kalabilmesi söz konusudur ve arazilerin buna kurban edilmemesi gerekmektedir. Aynı zamanda köydeki vatandaşların mali yükümlülüklerinin artmasıyla köyden kente göçün artması beklenmektedir. Benzer konuya ilişkin değerlendirmelerde bulunan bir diğer çalışma Oğuz (2013)'ün çalışmasıdır. Buna göre tarım topraklarının bir karar ile arsaya dönüştürülmesi ve imara açılabilmesi eleştirilmiştir. Tarımsal arazilerin imara dönüştürülmesi ile tarımsal ekonominin küçüleceği, tarım sektöründe çalışanların özellikle kadınların işsiz kalacağı, bu insanların daha da yoksullaşacağı ve bu durumda göçün daha da artacağı ifade edilmiştir.

6360 sayılı Kanun'un kırsal açıdan etkilerini değerlendiren bir çalışma da Zengin (2014)'e aittir. Zengin'e göre, kanunla büyükşehir belediye hizmet sınırlarının ilin mülki sınırı yapılması ile toplumsal ve idari bakımdan bir kent-kır ayrımı yok edilmiş, kent tanımı da yapılamaz duruma gelmiştir. Çalışmada, köylüye kentli statüsü ve rollerinin zorla verildiğine; köylünün idari, hukuki ve mali açıdan kayıplara uğrayacağına ve köylü kesimin kırsal yaşantısını sürdürmekte zorluk çekeceğine vurgu yapılmıştır. Günal ve diğerleri (2014), köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının gerekçesi olarak görülen mali ve teknik imkân yetersizliğinin yeterli bir gerekçe olmadığını belirtmiştir.

Apan (2016), yeni getirilen büyükşehir modelinin kırsal alana etkilerini değerlendirdiği çalışmasında; bölgeselleşme ve yerelleşmenin bir araya getirildiğini belirtmiştir. Yasayla getirilen yeni düzende BŞB olan illerdeki il özel idarelerin ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ve il özel idare ile köylere hizmet götürme birliklerinin bütçelerinin kapatılması ile bu kaynaklardan yoksun kalan mülki idarenin durumunu değerlendirmiştir. Bu iki önemli mali kaynaktan yoksun kalmanın mülki idarenin taşradaki gücünün azalmasına sebep olacağı belirtilmiştir.

Kanunun kırsal alana özellikle de köyler üzerindeki etkilerini birçok çalışma değerlendirmeye almıştır. Bunlardan biri Erat (2016)'ın çalışmasıdır. Çalışma; köyleri anayasal bir kurum, 1924 yılından bu yana da tüzel kişiliklerini koruyan bir yerel yönetim birimi olarak görmektedir. 6360 sayılı Kanun ile BŞB olan 14 ilde köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması hususunu bu yönde eleştirmiştir. Aynı zamanda yasanın bir mahalli idare birimi olan köyler üzerindeki etkilerini hem demokratik açıdan hem de ekonomik açıdan değerlendirmiştir. Çalışma, kanun ile köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının katılımcı demokrasi ve yerelleşme açısından bir çelişki olduğunu öne sürmektedir. Yerelleşme yerine merkezileşmenin önünün açıldığı buna ek olarak mali yönden de yeni sorumluluklar yüklenecek olan köylerin bu durumunu olumsuz görmektedir.

Göküş ve Alptürker, kanunun uygulanması ile mahalle statüsüne dönüşen köylerin muhtarlarının, hizmet etkinliği hakkında neler düşündüklerini araştıran bir çalışma yapmıştır. Köy, tüzel kişiliğe sahipken muhtarların etkinliği düşünüldüğünde muhtarların da bu durumdan memnun olmamaları beklenir. Çünkü dönüşümden önce gelire, araç gerece ve en önemlisi yetkiye sahiptirler. Elde edilen bilgilere ve sonuçlara göre muhtarların bir kısmı bu dönüşümden memnun iken bir kısmı değildir. Çalışmaya göre muhtarlar, belediye ile ilişkilerinde muhatap bulma sorunu yaşamıştır. Ayrıca çalışmanın değerlendirmesine göre yasa bu bölgede tam olarak uygulanamamıştır. “Muhtarların hizmet etkinliği kavramını yanlış yorumladığı, mahallelerine yapılmış olan herhangi bir hizmetin etkin olduğu anlayışının hâkim olduğu düşünülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise etkin bir hizmet sunumunun söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır” (Göküş ve Alptürker, 2016:83).

Yeni büyükşehir yasası ile kır ve kent kavramlarının belirsizleştiği konusunda da çalışmalar mevcuttur. İrem ve Mutlu (2017), 6360 sayılı Kanun ile belediye hizmet alanlarının mülki sınır ile bütünleştirilmesi sonucu kır ve kent kavramlarını nasıl belirsizleştirdiği konusunu tartışmışlardır. Yasa ile büyükşehir olan illerde beldelerin ve köylerin tüzel kişiliklerinin sonra

erdirilmesinin kırsal alanın kente dönüştürülmesi anlamına geldiği ifade edilmiştir.

Kanunun köy örneğinde kırsal alanlara etkileri bağlamında muhtarlık kurumuna etkisini Demirkaya ve Koç (2017) değerlendirmiştir. Çalışmanın araştırma kısmında Muğla iline bağlı Menteşe ilçesi ve merkeze en uzak ilçesi Seydikemer'de köy statüsünden mahalle statüsüne çevrilen yerleşim birimlerinde kanun öncesi muhtar olan ve 2014 yılı yerel seçimlerinde tekrar seçilerek halen daha bu görevde bulunan muhtarlar ile görüşülmüştür. Özellikle yerel yönetimlere katılımın, hem eskiden köylü olan yeni mahalleli vatandaşlar hem de muhtarlar üzerinden değişimin nereye gittiğinin ortaya konulması bakımından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak Demirkaya ve Koç'un çalışmasından elde edilen bilgilere göre hem tarihsel değeri hem de Türkiye'nin hali hazırdaki şartları mahalleyi ve muhtarlığı yapılacak düzenlemelerin temelinde konumlandırmaktadır. Vatandaşların yerel yönetime katılım seviyelerinin yükseltilmesi, hizmetlerde etkinlik ve verimlilik sağlanması için muhtarlığın yeni düzenlemeyle tekrar yapılandırılması gerektiği önerilmiştir.

5. Merkezileşme ve Yerelleşme Olgusu

6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olan illerde il özel idareleri kaldırılmış, ancak mevcut illerdeki il özel idarelerinin yapılarında da bazı değişikliklerle yapılmıştır. 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 45. Maddesine: "Bütçe tasarısının süresi içerisinde kesinleşmemesi hâlinde vali, görüşüyle birlikte durumu İçişleri Bakanlığı'na bildirir. İçişleri Bakanı'nın otuz gün içinde vereceği karar kesindir" cümlesi eklenmiştir (Md. 24). Bu hüküm, bütçenin kesinleşmediği durumlarda merkezi idarenin bazı noktalarda karar vereceğine dair bir hükümdür. Kanunla gelen bu yeni durum Çalcalı (2014)'ya göre; "il özel idarelerinin bütçeleri için olası bir muğlaklık ve sürüncemede kalma ihtimalini ortadan kaldırması bakımından olumlu sayılabilir. Fakat, İçişleri Bakanı'nın valinin görüşü üzerine vereceği kararının nihai olacak olması yerelleşmenin aksine, küçük de olsa, merkezileşme yönünde atılmış bir adımdır".

Yerelleşme ve merkezileşme yönünde 6360 sayılı Kanun'un etkilerini değerlendiren, kanun uygulama sonrasında meydana gelen bu yeni durumun merkezileşme ve yerelleşme kavramları anlamında incelenmesini konu eden önemli çalışmalardan biri Belli ve Aydın (2017)'in araştırmasıdır. Çalışma, yerli ve yabancı literatürden yararlanarak bu konudaki temel hukuki düzenlemelerden faydalanmış ve sonuç olarak; 6360 sayılı Kanunun yerelleşme anlamında pozitif bir gelişme olduğunu, ancak yerelin kendi

içerisinde bir merkezileşmeye neden olacağını, kapatılan belde belediyeleri ve köylerin yerelleşme açısından olumsuz bir görünüm sergilediğini ifade etmiştir.

Güneş (2013)'e göre yasayla merkezi idare, büyükşehir olan illerde il özel idarelerini lağvederek kendisini tamamlayıcı nitelikteki hizmetlerin bütününe bir başka mahalli idareye vermemektedir. Bunun gibi kamusal hizmetlere ilişkin yetkinin büyük kısmı merkezi idarenin taşra örgütü arasında paylaştırılmıştır. Bununla beraber il özel idaresine verilen yetkiler merkezileşmiş bulunmaktadır. Bunlar üzerinde herhangi bir kurumsal yerel etkinin bulunmadığı da ifade edilmiştir.

İl özel idarelerinin kapatılarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'na (YİKOB) dönüşmesi yerelleşme için önemli adımlar atmış Türkiye açısından olumsuz bir izlenim sergilemektedir (Belli ve Aydın, 2017). Koyuncu ve Köroğlu (2012)'nin çalışmasına göre YİKOB'lar aslında yerelde seçimle iş başına gelen bir karar organından oluşmaktadır. Ancak idari anlamda merkezi idarenin taşra örgütü gibi görünmektedir. Bu bağlamda YİKOB'lar il özel idaresinin merkezi idare yatırım ve hizmetlerine destek olma işlevini ikame etmektedir.

Özer (2013:121) de çalışmasında merkezi yönetimin taşra yönetimindeki faaliyetleri ile ilgili birçok önemli görev yüklediği YİKOB'ların, merkezi idarenin yerel üzerindeki denetiminin yerel özerkliğe aykırı bir şekilde artmasına yol açacağını belirtmiştir. Aynı şekilde Keleş (2016: 20)'e göre; "Valilerin yönetiminde görev yapacak olan bu merkezlerin başarısının kendilerine sağlanacak gelir kaynaklarına bağlı olduğu açık olmakla birlikte, bunların belediyeler açısından merkezîyetçiliğin bir uzantısı olacağından ve yeni bir vesayet aracı oluşturabileceğinden kuşkular vardır."

Erat ve Kaçer (2016), 6360 sayılı Kanun bağlamında yerelleşme ve merkezileşme eğilimini konu ettikleri çalışmalarında; 6360 sayılı Kanun'un bir yandan büyükşehir belediyelerinin yetkilerini çoğaltmak gibi yerelleşme eğilimi gösterirken, diğer yandan il özel idareleri ve köylerin kaldırılması gibi de merkezileşme dinamiklerini beraber taşıdığını ifade etmektedir. Aynı zamanda kanun, çalışmaya göre Türk kamu yönetimi geleneğinin merkezîyetçi yapısından kopmadan Avrupa'daki yerel yönetim felsefesine uyma çabasının bir sonucudur.

Bu konuya ilişkin bir diğer çalışma Kandeğer ve İzci'ye (2016) aittir. "Yerel Özerklik Bağlamında Bütünşehir Yasasını Yeniden Düşünmek" adlı çalışmasında özellikle tüzel kişilikleri kaldırılan, il özel idareleri ve köylerin

kendi özgünlüklerini ve tarihselliklerini yitirdikleri öne sürülmektedir. Aynı zamanda kapatılan bu birimlerin yönetim yapıları büyükşehir yönetimlerine bağımlı hale getirilerek özerklik alanlarının daraltıldığı ifade edilmektedir. Aynı zamanda Kandeğer ve İzci (2016:131)'ye göre; "Yerelde anayasal özerk yapılar kaldırılırken, valinin yönetimi altında kurulan il yatırım ve koordinasyon kurulu, merkezi yönetime bağımlı bir yapı olarak yerel yönetim üzerinde vesayetçi bir yapı kurarak, yerel özerkliği aşındırmaktadır".

6. Katılım ve Demokrasi Konusu

6360 sayılı Kanun, katılım ve demokrasi konularında birçok eleştiriye maruz kalmıştır. Çoğu kaynakta Kanunun, siyasi açıdan mali ve idari özerkliği sarstığı ve yerel demokrasiye zarar verdiği düşünülmektedir. Büyükşehir idarelerinin hizmet ve yönetim anlamında sınırlarını genişleten ve bütünleştiren düzenlemenin yasal gerekçelerine rağmen bu düzenlemenin merkezileşmeyi kolaylaştıran bir ölçek dayattığını iddia eden çalışma Bayraktar'ın (2016) çalışmasıdır. Çalışmaya göre; "Daha verimli, ekonomik hizmet üretmek için arttırılan ölçek, bu düzeydeki kararların alınmasındaki demokratik temsil ve katılım imkanlarını zorlaştırır çünkü hizmet kapsamının genişlemesi karar organlarıyla, kararların muhatapları arasındaki mesafenin artmasına ve muhatapların farklılaşp, bunların arasında müşterek zeminlerin bulunmasının güçleşmesine neden olur" (Bayraktar, 2016: 8).

Zengin (2014)'e göre; Türkiye'de 6360 sayılı Kanun ile 14 ilde ölçek büyütme ve hizmetlerde etkinlik amacıyla çok sayıda yerel yönetim birimi, herhangi bir referandum yapmadan, kendi yönetimini seçme hakkında sahip vatandaşların bilgisine başvurulmadan kapatılmıştır. Zengin, çalışmasında Türkiye'dekine benzer biçimde ölçek düzenlemesi yapan Doğu Avrupa ve Yunanistan örneklerinden yola çıkarak bu sorunları analiz etmeye çalışmıştır. Çalışmada, Doğu Avrupa ülkelerinde yerel yönetimlerin sınırlarını birleştirerek etkinliğe ve demokrasiye ulaşamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Türkiye'de yerel yönetimler içerisinde Büyükşehir belediyeleri yerel demokrasi için en hızlı değişim gösteren ve gelişme kaydeden idari birim haline gelmiştir. 2972 sayılı Kanunun hükümlerine göre Büyükşehir meclislerinin üye sayıları, büyükşehir bünyesindeki ilçe belediyelerinin nüfuslarının oranlarına göre belirlenir. Güneş'e göre 6360 sayılı Kanun sonrasında temsilde adaletsizlik meydana gelmektedir. Meclislerdeki temsil sistemi, nüfusu küçük olan ilçe belediyeleri için olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Bunun aksine nüfusu fazla olan belediyeler için de dengesizliklere yol açmaktadır. Nüfusu küçük olan ilçelerden katılan üyeler, büyükşehir belediye meclisinde çoğunluğu oluşturabilmektedir. Güneş'e

göre; “Demokratik seçimlerde, oy kullanan tüm seçmenlerin iradelerinin yönetim ve karar alma görevi olan organlara tam olarak yansıtılması esas olmalıdır” (Güneş, 2017: 59).

Küçük yerel birimler, yerel demokrasi ve siyasal katılım açısından büyük ölçekli birimlere nazaran daha elverişli ortam sunmaktadır. Hizmet alanı geniş olan büyük ölçekli belediye yapısı demokrasi ve siyasal katılım bakımından dezavantajlı olsa da bazı avantajlara sahip olduğu da belirtilmektedir. Oktay’a göre; küçük ölçekli belde belediyelerinde veya köylerde yaşayan vatandaşların siyasal etki alanı da küçük olmaktadır. 6360 sayılı Kanun ile gelen bu yeni modelde vatandaşlar büyükşehir belediye başkanını, ilçe belediye başkanını, büyükşehir belediye meclis üyelerini de dolaylı olarak seçebilmektedir. Önceden sadece küçük ölçekli belde belediyelerinden veya sınırlı köy hizmetlerinden alabilen vatandaşlar, artık Büyükşehir Belediyeleri’nden de hizmet alabilmektedirler (Oktay, 2016: 116).

Yerel demokrasi ve siyasal katılım ile alakalı bir başka çalışma da Dalgıç’ın çalışmasıdır. Çalışmada, 6360 sayılı Kanun’un Türkiye açısından güçlü ve etkin hizmet üreten mahalli idareleri ve yerel demokrasiyi zedeleyeceği değerlendirilmesinde bulunmaktadır. Mahalli idarelerin hali hazırdaki yapısında, siyasete ve sosyal yaşama katılımların, hizmetlere ulaşabilmelerinin önünde kadınların önünde birçok engel bulunmaktadır. Kadınların bu durumunun yeni düzenleme ile daha da zorlaşacağı savunulmaktadır (Dalgıç, 2014).

7. Mali Konular Açısından Değerlendirmeler

6360 sayılı Kanunun yerel yönetimlerin maliyesi anlamındaki etkileri önemlidir. Bu etkileri değerlendiren birçok çalışma mevcuttur. Dağ ve Kılınç’ın çalışması mali özerklik kavramını temel alarak yasanın Büyükşehir Belediyelerinin mali yapısında meydana getirdiği değişiklikleri ele almaktadır. Çalışmada mali özerklik seviyesinin tespiti için göstergeler tanımlanmış ve yasanın bu göstergelere yapmış olduğu etkileri değerlendirilmiştir. Çalışmanın değerlendirmesine göre Türkiye’de genelde belediyelerde özeldense Büyükşehir Belediyelerinde mali açıdan merkeze bağımlılık tespit edilmiştir. İstatistiklerle belediyelerin mali yapılarında amaçlanan olumlu sonuçlara henüz ulaşamadığı da belirtilmiştir (Dağ ve Kılınç, 2017).

Bir diğer çalışma Çetin ve diğerleri (2016) tarafından yapılmıştır. Çalışma, kapsam olarak TR32 illeri olan Aydın, Denizli, Muğla illerini alarak

Genel Bütçe Vergi Gelirleri (GBVG) ve kişi başına düşen gelir bağlamında Kanun'un getirmiş olduğu yeni uygulamayı incelemiştir. Çalışmaya göre; yasa sonrası büyükşehir belediyelerinin hizmet sınırının genişlemesi, merkeze uzak olan yerleşim yerlerine hizmet sunma maliyetlerinin artması demektir. Aynı zamanda büyükşehirlerin GBVG'den aldıkları pay oranlarının artması, büyükşehir belediyelerinin merkezi yönetimden transfer edilen kaynaklara olan bağımlılığındaki artışın da bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmaya göre; "TR 32 illerinin yasa öncesi ve sonrası GBVG'den aldıkları pay ve nüfus kriterleri dikkate alındığında yıllık kişi başı gelir dengelerinin önemli ölçüde artış gösterdiği gözlemlenmektedir" (Çetin ve diğerleri, 2016:194).

6360 sayılı Kanunu anlama ve anlamlandırma amacıyla yazılan Oktay'ın çalışmasına göre; hizmet maliyetlerinin il ve ilçelerde artış göstermesi, GBVG paylarının yetersiz oluşu, hizmet alanı genişliği gibi temel kriterlerin dikkate alınmaması, kapatılan il özel idareleri ve diğer belediyelerden devrolunan borçların yükü, yasa ile gelen yeni uygulamanın mali problem alanlarının başındadır. Mali açıdan getirilen yeni düzenleme kapsamında, merkezi bütçeden aktarılan payların büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyesi için arttırılması, gelir paylaşırma için düzenlenen kriterlerin geliştirilmesi, yerel nitelikli ancak merkezin topladığı vergilerin belediyelere pay edilmesi, yeni yerel vergilerin konulması gerekmektedir (Oktay, 2016: 123).

Adıgüzel, yasanın büyükşehir yerleşim alanlarında daha sağlıklı kentsel yapılaşmaların meydana geleceği yönünde pozitif katkıların olacağını düşünmektedir. Adıgüzel'e göre;

İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri hariç, diğer büyükşehir ilçe belediyeleri, yatırım bütçelerinin en az %10'unu on yıl süre ile bu kanun kapsamında belediye sınırlarına yeni dâhil edilen yerleşim yerlerinin altyapı hizmetleri için ayıracaklardır. Bu durumda da büyükşehir belediyelerinin sınırları içerisinde, altyapıları için standart harcamaların yapılmış olduğu yeni kentsel alanlar ortaya çıkabilecektir (Adıgüzel, 2012:168).

Koyuncu ve Köroğlu (2012), yasa ile kapatılan kurumlarla beraber bunların ülkeye getirdikleri mali yükün milyar TL'ye ulaştığını ifade etmektedir. Buna ek olarak kendine ait malvarlığı olan, alacak borç ilişkisine girebilen, mal alıp satabilen, kendi nakit idaresini kendisi yapabilen kısaca tüzel kişiliği haiz yerel yönetim birimlerinin kaldırılması ile bu birimlerin hak ve ayrıcalıklarına son verilmesi (İzci ve Turan, 2013:132); büyükşehir

belediyesinin mahallesi olan eskiden köy sakini olan vatandaşların beş yıl sonra da olsa emlak ve çevre temizlik vergisi gibi yeni vergileri ödemekle yükümlü olması gibi birçok konu mali açıdan değerlendirilmiştir.

8. Anayasaya Uygunluk Konusu

6360 sayılı Kanun'un yerel yönetim birimlerini kaldıran ve yeni bir yerel yönetim birimi meydana getiren hükümleri Anayasaya uygunluk açısından da değerlendirilmiştir. Öncelikle Gözler (2013), çalışmasında il özel idarelerinin, köylerin, belde belediyelerinin kapatılmasının anayasaya aykırı olduğu görüşündedir. Gözler'e göre; "İl özel idareleri, köyler ve belde belediyelerinin anayasal temeli vardır (Anayasa, Md.127/1). Anayasa değişikliği yapılmadan il özel idareleri, köyler ve belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kanunla kaldırılması Anayasamıza aykırı olur". Çünkü 1982 Anayasasının 127. Maddesinin 3. Fıkrasında "Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir" demektir. Gözler'e göre Anayasa, özel yönetim biçimlerinin kurulması için konulan ifadede "büyük iller" değil, "büyük yerleşim merkezleri" için izin vermektedir.

Kızılboğa ve Özasan (2013), çalışmalarında bu durumu değerlendirmiş ve bir sonuca varmıştır. Çalışmalarına göre, 5302 sayılı Kanun'un 4. Maddesine göre; "İl özel idaresi, ilin kurulmasına dair kanunla kurulur ve ilin kaldırılmasıyla tüzel kişiliği sona erer." Bu ifade değerlendirildiğinde il özel idarelerinin tüzel kişilikleri ilin kuruluş kararına bağlıdır. Çalışmaya göre il kanunla kurulduktan sonra il özel idarelerinin tüzel kişiliği, ilin kaldırılmasına bağlıdır.

Karaaslan'ın 6360 sayılı Kanun üzerine genel değerlendirmelerde bulunduğu çalışmasına göre;

Anayasanın 127. maddesinde büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimlerinin önü açılmış ancak büyük yerleşim merkezlerinin ne olduğu hususunda hiçbir kriter belirlenmemiştir. Dolayısıyla büyük yerleşim merkeziyle ne tür bir nüfus ya da coğrafi büyüklüğün kastedildiği belli değildir. Dolayısıyla bu hükmü yorumlayan hukukçuların kent büyüklüğü ile ilgili ortaya attıkları fikirlerin tamamen sübjektif değerlendirmelerinden ibaret olduğu söylenmelidir (Karaaslan, 2012-2013: 155).

9. Büyükşehir Olan Şehirler

Türkiye'de toplam 16 BŞB varken 6360 sayılı Kanun ile bu önce 29'a, 6447 sayılı Kanun ile de 30'a çıkmıştır. 6360 sayılı Kanun'un birinci

maddesinde; “Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van” illeri hizmet sınırları illerin mülki sınırlarına bütünleştirilmek üzere, aynı isimle il belediyeleri de BŞB haline getirilmiştir. 2013 tarihinde çıkarılan 6447 sayılı Kanun ile de Ordu ili aynı statüye kavuşmuştur. Büyükşehir statüsüne giren yukarıda ifade edilen bazı belediyelerdeki değişiklikleri ele alan birçok akademik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmaların bir kısmı doğrudan büyükşehir belediyesini ele alırken, bir kısmı da büyükşehir olan illerin bazı idari birimlerinin kapatılmasıyla ilgili halkın algılarını ele almışlardır.

Aydın: Yasa ile BŞB haline gelen Aydın ili için yasanın getirdiği yeni durumu kamu yönetimi disiplini açısından ele alan çalışma Genç'in çalışmasıdır. Büyükşehir olmanın Aydın'a sağlayacağı olanaklardan birincisi kamu yatırımlarından daha çok pay alması, ikincisi de yatırımların artması olarak ifade edilmektedir. Hizmet alanı da genişleyecek olan belediyenin mali yapı değişiminin de zaman içinde değerlendirilebileceği ifade edilmektedir (Genç, 2014: 26). Olumlu tarafların yanında bazı olumsuzlukların da olabileceği düşünülmektedir bu olumsuzluklar:

- 150 orman köyü, Didim ve Karacasu örnekleri verilerek, mesafe yönünden uzak yeni belde belediyelerine ve köylere hizmet götürürken olumsuzluk olabilecek ve maliyet artabilecektir.
- Hizmet sunumunu yapacak yeterli sayıda nitelikli personel eksikliği olabilecek ve bu durum da sorun yaratabilecektir.
- Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin ilçeleri arasında eşgüdüm sağlanması açısından ilk yıllarda zorluk çekilebilecektir.

Balıkesir: Balıkesir örneğinde kamu hizmetlerinin sunumunu 6360 sayılı Kanun kapsamında araştıran çalışma Daşçı (2016)'nın Yüksek Lisans Tezi'dir. Çalışmada genel anlamda yasanın getirdiği değişim konularına yer verilmiş, özelde Balıkesir'deki değişim konu edinilmiştir. Çalışmaya göre yasa ile Balıkesir iline bağlı iki yeni ilçe kurulmuş, İl sınırları içinde yaşayan halkın siyasi katılımı alakalı durumu da değişmiştir. Özellikle imar, planlama, su ve kanalizasyon işleri BŞB lehine merkezileştiği ifade edilmektedir. Çalışmada alan araştırması yapılarak, Balıkesir ilinde bulunan belediye başkanları, başkan vekilleri ve başkan yardımcılarında oluşan 55 kişi ile anket yapılmıştır. Daşçı'ya göre; “büyükşehir belediyesi sınırlarının il sınırlarına kadar genişlemiş olması ve hizmet maliyetlerinin azalacağı konusunda ankete katılanların çoğunluğu düzenlemenin olumlu olduğunu belirtmişlerdir”.

Denizli: Denizli Büyükşehir Belediyesi’ni 6360 sayılı Kanun bağlamında araştıran Özgür’ün çalışmasında; Türkiye ve özellikle Denizli için bütüncül söylemleri ve tasavvurları analiz edilmektedir. Yasa ile büyükşehir statüsü kazanan diğer illerden farklı olarak Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Malatya ve Trabzon gibi Denizli de uzun yıllar BŞB olmak için çaba harcamıştır. Aynı zamanda Denizli’de kullanılan bütüncül kavramlarının diğer bütün büyükşehirlerde anlamı ve içeriği değiştirilerek kullanılabilir hale geldiği de ifade edilmektedir (Özgür, 2014: 51).

Hatay: 6360 sayılı Kanun’dan sonra Hatay ilinde özellikle coğrafi açıdan hizmet bütünlüğünü olumsuz yönde etkileyebilecek durumlar söz konusudur. Özellikle Amanos dağları ile kuzeyden güneye doğru uzanarak ilin ikiye bölündüğünü; Dört Yol, Payas, Erzin, İskenderun ve Arsuz ilçelerinin bu dağ uzantılarının batısında, büyükşehir belediyesi merkezi olan Antakya ile Defne, Kumlu, Altınözü, Hassa, Kırıkhan, Reyhanlı, Samandağ ve Yayladağı ilçelerinin ise doğu tarafında kalmış olduğunu ifade eden Adıgüzel ve Tek (2014) çalışmasında, bu durumun yerel hizmetlerdeki bütünlüğün bölünmesi riski olduğunu ifade etmektedir. Hatay’ı 6360 sayılı Kanun’un siyasi yapıya etkileri bağlamında araştıran bir başka çalışma da Adıgüzel’in çalışmasıdır. Çalışmada; “6360 sayılı Kanun ile Hatay’ın büyükşehirle dönüştürülmesi sonucunda; problemler mahalli idare sürecinin başladığı, 6360 sayılı Kanun’un Hatay’da parlamento dışında kalmış küçük siyasal partilerin aleyhine bir siyasal durum yarattığı; AK Parti’yi ise, olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir” (Adıgüzel, 2014: 67-68).

Malatya: Demiral ve Evin (2014)’in çalışmasında Malatya’nın da diğer büyükşehir statüsüne kavuşan şehirlerde olduğu gibi yasadışı olumsuz bir şekilde etkilenmesinin kaçınılmaz olduğu ifade edilmektedir. Sezik (2014), çalışmasında “Dünyada başta AB ülkeleri ve ABD’de etkili olan ve etki alanını gittikçe geliştiren liberal yerel yönetim politikalarının etkilediği bu ülkelerdeki yerel yönetim ve metropol alan yönetimi üzerinde değerlendirmeler de yapılarak; büyükşehirlerde yaşanan bütüncülleştirilme sürecinin yerel üzerindeki etkilerini” Malatya örneği üzerinden ortaya koymaya çalışmıştır.

Manisa: Manisa örneğinde, ile en uzak ilçelerin mahalleye dönüşen köylerini ve orman köyleri araştırılmıştır. Bu köyler düşünüldüğünde buralara etkin ve verimli hizmet sunmak ve hizmetlerde aksamalara sebep olmamak için il genelinde istiklak hizmeti ve emlak hizmetlerinde yönetim, planlama ve koordinasyon bakımından çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir (Ökmen ve Arslan, 2014).

Muğla: 6360 sayılı Kanun kapsamında literatürde yerel hizmetler anlamında odaklanılan bir diğer farklı konu da turizm sektörünün hâkim olduğu ve turistik faaliyetlerin yoğun olduğu belde belediyelerinin kapatılması konusudur. Özellikle turizm özelliği bulunan Muğla'daki beldelerin kapatılmamaları konusundaki zorunlu durumların ortaya konulmasının ve koşullar olumlu olursa yasanın ilgili maddelerinde değişim olabileceğinin önerilebileceğini tartışan bir çalışma da Özsalmanlı ve Pank'ın çalışmasıdır. Çalışmaya göre asıl sorun; “Muğla Büyükşehir Belediyesi binasının bulunacağı merkezin denizden 625-630 m. yükseklikte olmasıdır. Bu yüksek rakım, merkezle, Yatağan hariç hepsi deniz kıyılarında bulunan Muğla'nın ilçeleri arasında iklim ve bitki örtüsü, nüfus, kentsel hareketlilik, ekonomi, sanayi, eğitim, sağlık vb. açılardan büyük farklılıklar ve kopukluklar oluşturmaktadır” (Özsalmanlı ve Pank, 2012: 23).

Kahramanmaraş: Gürbüz ve diğerleri tarafından Kahramanmaraş'ın büyükşehir olmasına yönelik çalışmalarındaki saptamalara göre belde belediyelerinin kapatılması personel harcamaları ve ölçek ekonomisi açısından olumlu bir gelişmedir. Belediye hizmetlerinin etkin ve verimli sunulması sebebiyle hizmetlerin birim maliyetlerinin düşürülmesinin sağlanması beklenmektedir (Gürbüz ve diğerleri, 2014:102,129). Aynı zamanda çalışmada az nüfuslu belediyelerin lehine bir temsil adaletsizliğinin ortaya çıktığından bahsedilmektedir. Diğer yandan kapatılan belde belediyelerinde yaşayan halk bakımından temsilci başına düşen kişi sayısından artışların meydana geldiği belirtilerek; mahalle olan beldelerde yaşayanların temsiline olumsuz yansıtacağı ifade edilmektedir (Gürbüz ve diğerleri, 2014: 130).

Ordu: Uzun (2016), Ordu'nun büyükşehir hikayesini anlattığı çalışmada, Orduluların büyükşehir olmak için yürüttükleri kampanyalardan bahsetmektedir. Büyükşehir statüsü kazanmak için Ordu'dan göç etmiş kişilerin ikametgahlarını Ordu'ya taşımaları yürütülen kampanyalarla sağlanmış ve gerekli nüfus çoğunluğuna ulaşılmıştır. Çalışmada özellikle büyükşehir olma sürecine diğer büyükşehir olan illere nazaran hazırlıksız yakalanan Ordu'nun bu süreci ve büyükşehir olmanın kente olan yansımaları incelenmektedir.

Tekirdağ: Özyavuz ve Şişman'ın çalışmasına göre; Tekirdağ ili genel anlamda göç alan bir yerleşim yeridir. Tekirdağ ili 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir olduktan sonra bu göç yoğunluğu daha da artacaktır. Bu durum ilin plansız gelişiminin de göstergesidir. 6360 sayılı Kanun'dan sonraki sistemde özellikle kentin tarım alanlarının, ormanlık alanlarının yok olmasına ve alt yapının düzensiz gelişmesine sebep olacağı düşünülmektedir.

Çalışmada vurgulanan diğer nokta da yeşil alan yoksunluğudur. Kent merkezinde ortaya çıkan çarpık yapılaşma ile birlikte yeşil alanların azalması ve çevre kirliliğinin artacağı öngörülerek bu durum eleştirilmektedir. Çalışmaya göre; “Tekirdağ merkez dışındaki ilçelerinde potansiyelleri ve eğilimleri doğrultusunda mutlaka geliştirilmesi ve şehir merkezine olabilecek baskıların çevre ilçelere kaydırılması ile azaltılması gerekmektedir. Bu nedenle il ve ilçeler bazında kademelendirmeleri yapılmalı her bir kademe için geliştirme stratejileri belirlenmelidir” (Özyavuz ve Şişman, 2014: 216).

Trabzon: Çolak’ın çalışmasında; yasa ile gelen yeni uygulama ile ilçe belediyesine bağlanan kırsal alanlardaki oyların belediye başkanlığı seçimine etkilerini araştırmıştır. Bu kapsamda Sandık Sonuçları Paylaşım Sisteminden (SEÇSİS) alınan 2014 yerel seçimlerine ilişkin bilgiler ile Trabzon iline bağlı 18 farklı ilçede, yasa öncesi uygulamadaki oy oranları tespit edilmiş ve bu oranlar 2014 yerel seçim sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Yasa ile gelen uygulamanın Trabzon’un ilgili ilçelerinde genel olarak seçimin sonucunu etkilemediği belirtilmiştir. Çalışmaya göre, ilk kez ilçe belediye başkanlığı için oy kullanan kırsal kesim seçmeni iktidar partisinin oylarını arttırmıştır (Çolak, 2017: 317).

Şanlıurfa: Yasa ile hizmet alanı genişleyen Şanlıurfa için birçok sorunun beraberinde geleceğini belirten Karasu, hizmet standardını yakalamakta zorlanılacağı yönünde değerlendirmelerde bulunmuştur. Şanlıurfa’nın hali hazırdaki gelişmemiş yapısı, sosyal yönden eksik yanı, altyapı eksikliği, mezraların ve köy sayısının çokluğu gibi nedenlerle Şanlıurfa Büyükşehir Belediyesi deneyiminin sorunlu olacağı yönünde görüş öne sürülmektedir. Karasu, çalışmasında bazı önerilerde de bulunmaktadır. Çalışmaya göre Öncelikle GAP’ın tamamlanması, tarım alanlarının suyla buluşturulması hem küresel pazarla bütünleşmek için hem de sanayileşme ile gelen olumlu sosyo-kültürel değişim için bir zemin hazırlayacaktır (Karasu, 2014: 191).

Van: Yasa ile Van’daki değişimi; mali, siyasi, idari, sosyolojik, imar ve planlama açısından inceleyen İzci ve Turan’ın çalışmasında, 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir statüsüne dönüşen Van, mali imkanlarındaki artış sebebiyle olumlu sonuçlar elde edeceği ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmada konu ile ilgili Van Haber (2013) gazetesinin ulaştığı sonuçlara da yer verilmiştir. Gazetenin yaptığı araştırmaya göre; Van’da önemli işsizlik ve altyapı sorunu olduğu, belediyenin hizmet alanının genişlemesiyle birlikte sorunlar yaşayabileceği, köyde yaşayan halkın düzenleme ile gelen vergileri ödemede güçlük yaşayabileceği, köy hayatının sosyolojik açıdan değil sadece şekilsel olarak değişeceğini ifade etmektedir (İzci ve Turan, 2013: 150).

Sonuç

Mahalli idareler alanında köklü değişiklikler içeren 6360 sayılı Kanun, yerel yönetimlerin sayısını, yerel yönetim birimleri arasındaki ilişkileri, bu idarelerin mali yapısını, işleyişini, bu işin siyasetini kısacası büyükşehirler için yerel yönetim sistemini değiştirmiştir. 2000'li yıllarda uygulanmaya başlanan yerel yönetim reformlarının devamı olarak nitelendirilen ve köklü değişim süreci olarak yorumlanan bu kanundaki düzenlemelerin değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Yasaya ve yasanın genel gerekçesine yönelik değerlendirmelerde genel olarak kanunun yerel yönetimler alanında köklü değişikliklere sebep olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber kanunun getirdiği yeni yapıda bir yandan ölçek ekonomisi gereği hizmetlerin standardizasyonunda yükseliş ve maliyetinde düşüş gibi önemli artılar olacağı düşünülmekte; bir yandan da getirilen yeni sistemin vatandaşların siyasi katılımını ve temsilini olumsuz yönde etkileyeceği ve yeni düzenlemenin vatandaş ile mali anlamda devlete külfet yükleyeceği yönünde olumsuz yönlerinin olabileceği vurgulanmıştır.

Tüzel kişilikleri kaldırılan belde belediyeleri ve köyler ile kanunun kırsal alana etkileri başlıklarında incelenen çalışmalarda belediye hizmet sınırlarının il mülki sınırı ile birleştirilmesinin etkinlik ve verimliliğe olumlu katkıların beklendiği ifade edilmektedir. Aynı zamanda bu konu başlığında incelenen akademik eserlerde kanun ile kapatılan belde belediyelerinde ve köylerde yaşayan halkın temsili konusunda olumlu olduğu kadar olumsuz değerlendirmelerin de olduğu görülmektedir. Genel anlamda belediye tüzel kişiliği kaldırılan beldelerde yaşayan halkın belde belediyelerinin kapatılmasını olumsuz olarak algıladıkları da incelenen eserlerin bir kısmında belirtilmiştir.

Yerelleşme ve merkezileşme yönünde 6360 sayılı Kanunun etkilerini değerlendiren, kanun uygulama sonrasında meydana gelen bu yeni durumun merkezileşme ve yerelleşme kavramları anlamında incelenmesini konu eden çalışmalarda, 6360 sayılı Kanunun yerelleşme anlamında pozitif bir gelişme olduğunu, ancak yerelin kendi içerisinde bir merkezileşmeye neden olacağını, kapatılan belde belediyeleri ve köylerin yerelleşme açısından olumsuz bir görünüm sergilediği ifade edilmiştir.

Katılım ve demokrasi açısından değerlendirmeye alınan eserlerde özet olarak; küçük yerel birimlerin yerel demokrasi ve siyasal katılım açısından büyük ölçekli birimlere nazaran daha elverişli ortam sundukları belirtilmiştir. Hizmet alanı geniş olan büyük ölçekli belediye yapısı demokrasi ve siyasal

katılım bakımından olumsuzdur. Ancak bazı eserlerde bu durumun avantajlı olabileceği de ifade edilmiştir.

Mali kapsamdaki değerlendirmeler incelendiğinde büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin gelirlerinin artmasının hizmet üretme kapasitelerini de arttıracığına dikkat çekilmektedir. Köylerde yaşayan yerel halkın kanunun uygulanmasından beş yıl sonraki süreçte ödeyeceği ek vergilerin yük olacağı, kırsal alanda yaşayan ancak kanundan sonra büyükşehir sınırında yaşayacak olan halkın mali gücünün üstünde hizmet bedellerinin yansıtılacağı Kanun'un mali açıdan değerlendirilen diğer yönlerini anlatmaktadır.

Çalışmanın son başlığında büyükşehir belediyesine dönüştürülen illerle ilgili çalışmalara yer verilmiş; Balıkesir, Denizli, Aydın, Manisa, Hatay, Malatya, Trabzon, Kahramanmaraş, Muğla, Tekirdağ, Şanlıurfa, Van ve Ordu illeri ile ilgili incelenen eserlerin konu hakkındaki özetlerine yer verilmiş olup; değerlendirmelerde genellikle bu uygulamanın karşılaştırma yapılmadan, sadece teori odaklı yapıldığı yönünde olmuştur.

Son olarak 6360 sayılı Kanuna yönelik yapılan araştırmalara bakıldığında; genel anlamda benzer olguların tartışıldığı, bazı konularda teknik çalışmaların olduğu, Kanun'un getirdiği yeni düzenlemeye ilişkin olumlu ve olumsuz eleştirilerin olduğu görülmektedir. Ancak incelenen eserlerin çok sayıda olması da konunun çok tartışıldığı ve üzerinde tam anlamıyla kavramsal bir birlik olmadığını göstermektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ş. (2012). 6360 Sayılı Yasa'nın Türkiye'nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme. *Toplum ve Demokrasi Dergisi* (13-14), 153-176.
- Adıgüzel, Ş. (2014). Hatay Büyükşehir Belediyesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 54-76.
- Adıgüzel, Ş. ve Tek, M. (2014). 6360 Sayılı Yasa ve Türkiye'nin Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Değişim: Hatay Örneği. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 23(3), 73-102.
- Ak Parti, (2012). *Sorular ve Cevaplarla Yeni Büyükşehir Belediye Yasası*. Erişim: https://www.akparti.org.tr/upload/documents/akparti_buyuksehir_yasasi.pdf, Erişim Tarihi: 09.11.2018.
- Akıllı, H.ve Kızılboğa Özaslan, R. (2015). 6360 Sayılı Kanun'a İlişkin Literatür Taraması. *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* (30), 155-184.
- Aksu, İ. (2012). On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Siyaset, Hukuk ve Yönetim Araştırmaları Merkezi (Bilgi Notu).
- Apan, A. (2016). Bütünşehir Modeli ve Taşra Yönetimine Etkileri. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(1), 1-24.
- Bayraktar, U. (2016). Ölçeğin Ekonomisi, Siyasetin Ölçeği: Demokratikleşme ve Etkinlik Sarkacında 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Düzenlemesi. *Toplum ve Demokrasi*, 10(22), 1-12.
- Belli, A. ve Aydın, A. (2016). 6360 Sayılı Yasa ile Kapatılan Belde Belediyelerinin Hizmette Etkinlik, Verimlilik ve Temsil Sorunsalı Üzerine Bir Alan Araştırması: Önsen Belediyesi Örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1698-1713.
- Belli, A. ve Aydın, A. (2017). 6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 401-414.
- Biricikoğlu, H. ve Demirel Duyar, D. (2015). 6360 Sayılı Yasa'nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(4), 369-393.
- Çalcalı, Ö. (2014). 6360 Sayılı Kanun'un Türkiye'de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 23(4), 49-68.
- Çelikyay, H. (2014). Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası. *Analiz* (101), 1-22.

- Çiftçi, F. ve Tomar, A. (2013). Büyükşehir Yasasının İzmir Kırsalı Üzerine Olası Etkileri. (s. 409-417). *TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*.
- Çolak, Ç. D. (2017). 6360 Sayılı Kanun'un Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlığı Seçimlerine Etkileri: Trabzon Örneği. *International Journal of Economic and Administrative Studies*, (18), 317-338.
- Dağ, M. ve Kılınç, F. (2017). 6360 Sayılı Kanun Sonrası Büyükşehir Belediyeleri Açısından Mali Özerkliğin Değerlendirilmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 426-443.
- Dalgıç, D. (2014). 6360 Sayılı Kanun: Yerel Demokrasi mi Merkezileşme mi? *İSSUU Amargi Dergisi* Erişim: https://issuu.com/amargi/docs/amargidergi_yerelsecimler, Erişim Tarihi: 30.09 2018.
- Demiral, B. ve Evin, H. (2014). Malatya Büyükşehir Belediyesi: Arakentten Bütüncü Bir Dönüşüm Hikâyesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 77-87.
- Erat, V. (2016). Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri. *BEU Akademik İzdüşüm Dergisi*, 1(1), 87-98.
- Erat, V. ve Kaçer, F. (2016). 6360 Sayılı Kanun Bağlamında Merkezileşme ve Yerelleşme Eğilimi. *KAYSEM 10: Büyükşehir Yönetimi ve İl Yönetiminin Yeni Yüzü* (Bildiriler Kitabı) (s. 112-131). İzmir.
- Genç, F. N. (2014). 6360 Sayılı Kanun ve Aydın'a Etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 1-29.
- Genç, F. N. ve Korkın, E. (2017). 6360 Sayılı Kanun'la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(32), 84-95.
- Göküş, M. ve Alptürker, H. (2016). 6360 Sayılı Yasa ile Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (11), 67-86.
- Günel, A., Atvur, S. ve Okudan Dernek, K. (2014). 6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 55-70.
- Güneş, A. F. (2013). Büyükşehirlerde İl Özel İdarelerinin Kaldırılmasının Hukuki Veçhesi ve İşlevsel Sonuçları. *İdarenin Sesi Dergisi*, 60-64.
- Güneş, M. (2017). Yerel Demokrasi Tartışması Olarak; Büyükşehir Belediye Meclislerinde Seçim Sistemi ve Temsilde Adalet Sorunu. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 47-61.

- Güngör, H. (2012). Yeni Büyükşehir Yönetimi ve Geçiş Nedenleri. *İller ve Belediyeler Dergisi*, 19-31.
- Gürbüz, M., Yıldırım, U. ve Belli, A. (2014). Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 102-135.
- Hergüner, B. (2017). Yeni Büyükşehir Belediyelerinin Hizmet Kalitesine Etkisinin Değerlendirilmesi: Trabzon'dan Bir Vaka Çalışması. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(3), 631-642.
- İzci, F. ve Turan, M. (2013). Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sistemine Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği. *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 117-152.
- Kandegör, B. ve İzci, F. (2016). Yerel Özerklik Bağlamında Bütünşehir Yasasını Yeniden Düşünmek. *KAYSEM 10: Büyükşehir Yönetimi ve İl Yönetiminin Yeni Yüzü* (s. 131-158). İzmir.
- Karaarslan, M. (2012-2013). Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17-18 (26-27-28-29), 123-163.
- Karasu, M. A. (2014). Şanlıurfa'da Kentsel Gelişme ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 178-193.
- Karataş, K., Çolak, E. ve Sancar, C. (2014). *Teknik Altyapı Yönetimi Bağlamında 6360 Sayılı Yasanın ve Büyükşehir Belediyelerinin Değerlendirilmesi*. HKMO Mühendislik Ölçmeleri STB Komisyonu 7. Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu. Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Keleş, R. (2016). Anakent Yönetimlerini Yeniden Düzenleyen Yasa Ne Getirdi Ne Götürdü. *KAYSEM 10: Büyükşehir Yönetimi ve İl Yönetiminin Yeni Yüzü* (s. 19-24). İzmir.
- Keleş, R. (2017). Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı. Erişim: <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/anakent-yonetimlerini-yeniden-duzenleyen-yasa-ne-getirdi-ne-goturdu>, Erişim Tarihi:30.09.2018.
- Kızılboğa Özaslan, R., Akıllı, H. ve Özaslan, K. (2014). 6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Gümüşlük Belde Belediyesi'nin Kapatılmasına İlişkin Yöre Halkının Algısı. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 36(2), 215-235.
- Koyuncu, E. ve Köroğlu, N. (2012). Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme. Erişim: http://www.tepav.org.tr/upload/files/1352462517-9.Buyuksehirler_Tasarisi_Uzerine_Bir_Degerlendirme.pdf, Erişim Tarihi: 11.09.2018.

- Oğuz, E. (2013). *Bütünşehir Yasası Hakkında Bir Değerlendirme*. TMMOB Şehir Plancıları Odası Haber Bülteni (Kadın Özel Eki), 36-37.
- Ökmen, M. ve Arslan, R. (2014). Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 88-101.
- Ökmen, M., Çağatay, U., Uçar, A. ve Arslan, R. (2016). Köylerin Mahalleye Dönüşüm Kararının Etkilerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği. *KAYSEM 13: Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri* (Bildiriler Kitabı) (s. 1475-1487). Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Oktay, T. (2016). 6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma. *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (İSMUS), 71-131.
- Önez Çetin, Z., Yılmaz, N. ve Eldem, H. (2016). Büyükşehir Belediyeleri Mali Sisteminin Gelişimi ve 6360 Sayılı Yasanın Gelişime Etkileri: TR32 İlleri Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 14(4), 168-197.
- Özer, M. A. (2013). Yerel Yönetimler Reformunda Reform. *Yerel Politikalar*, 97-126.
- Özgür, H. (2014). Denizli Kenti ve İlinde Yönetmelik Ölçek Arayışları 9-4: Dört Bütünşehir Belediyesi Söylemi/Tasavvuru (2001-2014) ve Büyükşehir Belediyesi Statüsü -2014). *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 30-53.
- Özsalmanlı, A. Y. ve Pank, Ç. (2012). Muğla'da Büyükşehir Yapılanması Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 1-26.
- Özyavuz, M. ve Şişman, E. E. (2014). Büyükşehir: Tekirdağ. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(Özel Sayı), 194-217.
- Sadioğlu, U., Dede, K. ve Yüceyılmaz, A. (2017). Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Belde Belediyelerinin Sonu: Değirmendere Örneği. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 95-119.
- Sezik, M. (2015). *6360 Sayılı Kanun'a Göre Büyükşehirlerde Bütünleşme Sürecinin Etkileri: Malatya Örneği*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmış Doktora Tezi.
- TMMOB (2012). Büyükşehir Belediyesi Kanunu Değişikliği Değerlendirme Raporu. Erişim: http://www.spo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=4445&tipi=4&sube=0, Erişim Tarihi:10.11.2012.
- Uzun, G. (2016). Bir Büyükşehir Hikayesi: Ordu. *KAYSEM 10: Büyükşehir Yönetimi ve İl Yönetiminin Yeni Yüzü* (Bildiriler Kitabı) (s. 302-322). İzmir.

- Yaslıkaya, R. (2014). *6360 Sayılı Yasanın Uygulanmasında Yaşanan Sorunlar: Mersin Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Uluslararası Türk Dünyası Yerel Yönetimler Sempozyumu. Gazi Magusa/Kıbrıs.
- Zengin, G. (2014). Etkinlik ve Demokrasi Açmazında, 6360 Sayılı Kanun: Merkezîyetçi-Yerelleşme Anlayışının, Yerel Özerklik Üzerine Etkileri. *KAYSEM 12: Kamu Yönetiminde Değişim* (Bildiriler Kitabı) (s. 337-354). Aydın.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi* (2), 91-116.

---

¹ Ordu ili, 22.03.2014 tarihli ve 28595 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan 6447 sayılı "On Üç İilde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" kapsamında büyükşehir olacak iller arasına dâhil edilmiştir.